

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

*Πρόγραμμα Καλλιέργειας Δεξιοτήτων
Πράξη: «Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στις δεξιότητες
μέσω εργαστηρίων» (MIS 5092064)*

ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ 2014-2020» που συγχρηματοδοτείται από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο)

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΑΙ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΩ –
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΑΙΣΘΗΣΗ & ΕΥΘΥΝΗ
1. 1. Εθελοντισμός, διαμεσολάβηση

Μέσα από τα μάτια του άλλου...

Γεωργία Πολυζώη

Φιλοσοφία – Σκοπιμότητα προγράμματος

Σκοπός του προγράμματος είναι η καλλιέργεια και ανάπτυξη της ενσυναίσθησης, συμπεριλαμβανομένων και των τριών διαστάσεων που την καθορίζουν ως έννοια: γνωστική, συναισθηματική και επικοινωνιακή. Στο πλαίσιο αυτό, επιχειρείται η υλοποίηση ενός προγράμματος που προσβλέπει στην ενεργοποίηση και ενδυνάμωση του/της μαθητή/τριας να «βλέπει μέσα από τα μάτια του άλλου», δηλαδή να μπορεί να αντιλαμβάνεται τη συναισθηματική κατάσταση του άλλου (συχνά περιγράφεται και ως Θεωρία του Νου), να κατανοεί τις σκέψεις, τις προθέσεις, τα συναισθήματά του κλπ., ώστε δημιουργώντας γέφυρες επικοινωνίας να ανταποκρίνεται ενσυναισθητικά, τόσο σε ό,τι αφορά τις διαπροσωπικές όσο και τις ευρύτερες κοινωνικές του/της σχέσεις.

Η ενσυναίσθηση ως ικανότητα κατανόησης των σκέψεων, των πεποιθήσεων και των συναισθημάτων του άλλου συγκεράζει ένα πλήθος άλλων δεξιοτήτων, όπως η εμπίωση της συναισθηματικής κατάστασης του άλλου, ή αλλιώς «ενσυναισθητικό ενδιαφέρον», που δημιουργούν συνθήκες αποδοχής, δεκτικότητας και σεβασμού προς τον άλλον. Αποτελεί βάση της συναισθηματικής αυτεπίγνωσης που σημαίνει ότι το άτομο έχει αναπτύξει μεταγνωστική αίσθηση εαυτού. Ως γνωστική και συναισθηματική ικανότητα τοποθέτησης του «εγώ» στη θέση του «άλλου» (με έμφαση στην αποδοχή και την ένταξη), αλλά και ως επικοινωνιακή ικανότητα, είναι σημαντική για να θέσει τις βάσεις για την ανάπτυξη άλλων θετικών χαρακτηριστικών και νέων πρακτικών (π.χ. συναισθηματικός γραμματισμός). Υπό το πρίσμα αυτό, η ενσυναίσθηση αποτελεί μία βασική παράμετρο της συναισθηματικής και κοινωνικής ανάπτυξης των παιδιών και η οικοδόμησή της (πρέπει να) αποτελεί μέρος της παιδαγωγικής διαδικασίας.

Επειδή η έννοια της ενσυναίσθησης, ωστόσο, ενέχει δυσκολίες και επιπλέον είναι πιθανόν τα παιδιά στο Δημοτικό Σχολείο να μην την γνωρίζουν ως έννοια (ακόμα και να μην την έχουν ακούσει και ως λέξη), το εγχείρημα που στοχεύει στην καλλιέργεια και ανάπτυξή της, από μόνο του, αποτελεί μια πρόκληση. Γι' αυτό, μέσω της ανακαλυπτικής-διερευνητικής μάθησης, το βάρος μετατοπίζεται στις διαδικασίες εκείνες που εμπλέκουν βιωματικά τους/τις μαθητές/τριες, μέσα από προσωπικές και αυθεντικές εμπειρίες μάθησης που έχουν νόημα για τους/τις ίδιους/ες. Οι προτεινόμενες δραστηριότητες τους ενεργοποιούν και είναι συμβατές με την ηλικία τους. Το πρόγραμμα σχεδιάστηκε για τους/τις μαθητές/τριες των Ε' και Στ' Τάξεων Δημοτικού, ωστόσο είναι δυνατό να απευθυνθεί και σε μεγαλύτερες ηλικίες με ανάλογες προσαρμογές.

Πληροφορίες υλοποίησης: προαπαιτούμενες γνώσεις, προετοιμασία υλικού

Το πρόγραμμα αποτελείται από 7 εργαστήρια, με συγκεκριμένη ακολουθία δραστηριοτήτων. Κάθε εργαστήριο έχει σχεδιαστεί να έχει διάρκεια μίας διδακτικής ώρας, ενώ ορισμένα εργαστήρια συνοδεύονται από εργασίες ή δραστηριότητες που μπορούν να προηγούνται ή να έπονται της δια ζώσης διδασκαλίας.

Η θεματολογία των εργαστηρίων είναι η εξής:

1. Γνωρίζω τον εαυτό μου και τα συναισθήματά μου.
2. Τι με πληγώνει;
3. Η προοπτική του άλλου...
4. Κι εγώ σε ακούω.
5. Δομώνοντας το λεξιλόγιο των συναισθημάτων.
6. Αναπτύσσοντας δεξιότητες επικοινωνίας.
7. Η ομάδα μας σε δράση.

Στο τέλος, περιλαμβάνεται η αξιολόγηση του προγράμματος, τόσο για τους/τις τους/τις μαθητές/τριες όσο και για τον/την εκπαιδευτικό που θα εκπονήσει το παρόν Πρόγραμμα.

Για την υλοποίηση των εργαστηρίων είναι σημαντικό τα παιδιά να είναι εξοικειωμένα σε επαρκή βαθμό με συνεργατικές μεθόδους μάθησης, καθώς πολλές δραστηριότητες είναι ομαδικές (προτείνεται οι ομάδες που σχηματίζονται να είναι μικτής ικανότητας και τα παιδιά να εναλλάσσονται). Ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται στην ανάπτυξη δεξιοτήτων επικοινωνίας και τη συνεργατικότητα μέσα στην τάξη (συμμετοχή στη συζήτηση, ανταλλαγή απόψεων και εμπειριών κ.ά.). Το υλικό του εργαστηρίου (φύλλα εργασίας, φύλλα αυτό-αξιολόγησης κλπ.) επισυνάπτεται μαζί με το υλικό του παρόντος Προγράμματος. Εκτός αυτών, θα χρειαστούν κόλλες, χαρτί του μέτρου, χρώματα ζωγραφικής (μαρκαδόροι κλπ.) και χαρτόνια κανσόν. Εναλλακτικά προτείνεται η αξιοποίηση των ηλεκτρονικών τάξεων e-clas /e me και των εργαλείων που προσφέρουν αυτές, καθώς και ο ψηφιακός διαδραστικός πίνακας της τάξης. Το Πρόγραμμα αυτό προσφέρεται για διασυνδέσεις με το γλωσσικό μάθημα (για παράδειγμα, *Γλώσσα Ε΄ Δημοτικού*, 6η ενότητα: Οι φίλοι μας τα ζώα), την Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή και άλλα γνωστικά αντικείμενα του Προγράμματος Σπουδών, όσο και γενικότερα με διαθεματικά σχέδια εργασίας ή άλλα εργαστήρια δεξιοτήτων που εκπονούνται με κεντρικό άξονα θέματα της κοινωνικής και συναισθηματικής ζωής των παιδιών.

Περιγραφή επτά Εργαστηρίων: Στοιχοθεσία των εργαστηρίων, προτεινόμενες δράσεις και υλικό αφόρμησης, επέκτασης, γενίκευσης

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ			
ΣΧΟΛΕΙΟ		ΤΜΗΜΑ.....	ΣΧΟΛ. ΕΤΟΣ:
Θεματική	3. Ενδιαφέρομαι και Ενεργώ - Κοινωνική Συναίσθηση και Ευθύνη (Κάνε πράξη τη συνεργασία και την προσφορά)	Υποθεματική	Εθελοντισμός, διαμεσολάβηση
ΒΑΘΜΙΔΑ/ΤΑΞΕΙΣ (που προτείνονται)	Ε΄ - Στ΄ Δημοτικού		
Τίτλος	Μέσα από τα μάτια του άλλου ...		
Δεξιότητες στόχευσης του εργαστηρίου	Δεξιότητες του Νου (ενσυναίσθηση - κοινωνική ευαισθησία/κοινωνικές δεξιότητες - συνεργασία/συνεργατικότητα).		
Σύνδεση με τη Βασική Θεματική	Η καλλιέργεια και ανάπτυξη της ενσυναίσθησης εντασσόμενη στη θεματική ενότητα «Ενδιαφέρομαι και Ενεργώ-Κοινωνική Συναίσθηση και Ευθύνη», σκοπό έχει να δώσει την ευκαιρία στους μαθητές και στις μαθήτριες να ενδυναμώσουν κυρίως τις κοινωνικές και συναισθηματικές δεξιότητές τους και να διευκολύνουν το συναίσθημα της κοινότητας στα περιβάλλοντα που ζουν και μεγαλώνουν, συμπεριλαμβανομένης της ικανότητας στη συλλογιστική σκέψη και την κοινωνική συναίσθηση, που θα κάνει πράξη τη συνεργασία και την προσφορά.		

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	Εργαστήριο/- τίτλος	Δραστηριότητες – (ενδεικτικές)
<p>Οι μαθητές /τριες:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Διερευνούν την αυτοεικόνα τους. • Ανακαλύπτουν και καταχωρούν στοιχεία της προσωπικής και κοινωνικής τους ταυτότητας. • Αναγνωρίζουν και διατυπώνουν λεκτικά τα συναισθήματά τους. 	<p>1ο εργαστήριο: Γνωρίζω τον εαυτό μου και τα συναισθήματά μου.</p> 	<p><u>Καθοδηγούμενη συζήτηση στην ολομέλεια της τάξης - Γνωριμία στην ομάδα (προτείνεται οι μαθητές/τριες να κάθονται σε κύκλο, ώστε να είναι δυνατή και η βλεμματική επαφή μεταξύ τους).</u></p> <p>A. Τα παιδιά, σε κύκλο, συμπληρώνουν σε ένα φύλλο εργασίας στοιχεία για τον εαυτό τους που θα τους βοηθήσουν να γνωριστούν καλύτερα με τους/τις συμμαθητές/τριές τους, αλλά και συνδράμουν στη βαθύτερη κατανόηση (ενδοσκόπηση) των ίδιων (βλ.: φύλλο εργασίας 1).</p> <p>B. Κάθε μαθητής/τρια αυτοπαρουσιάζεται στην ολομέλεια, με βάση τις σημειώσεις που έχει κρατήσει στο φύλλο εργασίας του. Ένα ένα παιδί παίρνει το λόγο ακολουθώντας τη ροή του κύκλου ή μέσω της τεχνικής «πέτα την μπάλα» (pass the ball, δηλαδή, ο/η κάθε συνομιλητής/τρια παίρνει τον λόγο από τον/την προηγούμενο/η, όταν του/της δώσει μια μπάλα, η οποία αλλάζει χέρια ανάλογα με το πρόσωπο που θα πάρει σειρά για να μιλήσει).</p> <p>Οι υπόλοιποι/ες συμμαθητές/τριές τους σημειώνουν ερωτήσεις που επιθυμούν να του/της κάνουν στη συνέχεια, είτε για παροχή διευκρινίσεων είτε για να εκφράσουν απορίες τους.</p> <p>Γ. Αναστοχασμός: Όταν έχουν μιλήσει όλοι/ες οι μαθητές/τριες, κάθε παιδί καταγράφει με μία πρόταση σε χαρτί του μέτρου (ή, αν υπάρχει δυνατότητα, στον ψηφιακό διαδραστικό πίνακα, π.χ. με ένα post στην εφαρμογή Jamboard), το πώς αισθάνεται με την ολοκλήρωση της διαδικασίας.</p>

<p>Οι μαθητές /τριες:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Κατανοούν και εκφράζουν τα συναισθήματά τους. • Ανταλλάσσουν και μοιράζονται μέσω διυποκειμενικών εμπειριών τα συναισθήματά τους. • Αιτιολογούν και περιγράφουν εμπειρίες και συναισθηματικές καταστάσεις. • Αντιπαράβállουν αντιλήψεις και στάσεις και τις συγκρίνουν. 	<p>2ο εργαστήριο: Τι με πληγώνει;</p> 	<p><u>Διάλογος- Εταιρική εργασία - Παρουσίαση στην ολομέλεια – Αναγνώριση συναισθημάτων</u></p> <p>A. Ο/η εκπαιδευτικός διαβάζει το απόσπασμα «Το πληγωμένο πεύκο» από τα Ψηλά Βουνά του Ζ. Παπαντωνίου (προτείνεται ενδεικτικά) και οι μαθητές/τριες καταγράφουν σύντομα κάτι που τους/τις έχει πληγώσει ή στενοχωρήσει.</p> <p>B. Τα παιδιά καλούνται να σηκωθούν και να περπατήσουν στον ελεύθερο χώρο, μέχρι να σταματήσει η μουσική, από ένα μουσικό κομμάτι που έχουν επιλέξει. Τότε τα παιδιά (με τυχαία σειρά) σχηματίζουν ζευγάρια.</p> <p>Γ. Ανά ζευγάρι, το ένα παιδί (α') διαβάζει στο άλλο (β') την εμπειρία του και εξηγεί γιατί αισθάνθηκε έτσι. Το άλλο (β') παιδί, αφού ακούσει τη σύντομη διήγηση</p> <p>α) εκφράζει τη γνώμη του, β) δικαιολογεί (συμφωνεί ή διαφωνεί με) τη συναισθηματική κατάσταση του/της συμμαθητή/ριά του/της και γ) λέει τι θα έκανε, αν του/της συνέβαινε το ίδιο. Έπειτα οι ρόλοι αναστρέφονται.</p> <p>Στο τέλος, κάθε ζευγάρι ανακοινώνει στην ολομέλεια αν υπήρχε συμφωνία ή διαφωνία στις απόψεις τους και γιατί.</p> <p>Δ. Τα παιδιά καλούνται να καταγράψουν σύντομα κάτι καλό που τους έκανε κάποιος και να περιγράψουν πώς αισθάνθηκαν. Αναρτούν στον πίνακα ανακοινώσεων της τάξης τους (ή στον «Τοίχο» της e-class ή της e me) όλες «τις καλές εμπειρίες» τους, δίνοντας ως τίτλο της ανάρτησής τους το συναίσθημα που τις συνοδεύει.</p>
--	---	---

<p>Οι μαθητές /τριες:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αναγνωρίζουν, κατανοούν και δικαιολογούν την προοπτική θεώρησης του άλλου. • Κάνουν υποθέσεις και διαβλέπουν αυτό που μπορεί να βλέπει, βιώνει, αισθάνεται ή σκέφτεται ένας άλλος. 	<p>3ο εργαστήριο: Η προοπτική του άλλου...</p> 	<p><u>Εργασία σε ομάδες - παρουσίαση στην ολομέλεια – Φανταστικές υποθέσεις</u></p> <p>A. Οι μαθητές/τριες χωρίζονται σε 4άδες ή 5άδες και σε κάθε ομάδα, ένας μαθητής ή μια μαθήτρια ορίζεται ως «γραφέας», ο οποίος θα καταγράψει τις απαντήσεις που θα δώσει η ομάδα στο σύνολό της. Από εικόνες ή από αντικείμενα της σχολικής αίθουσας επιλέγουν ένα τυχαίο αντικείμενο (π.χ. ένα δοχείο απορριμμάτων) και καταγράφουν μια χρήση του – διαφορετική από την προβλεπόμενη.</p> <p>B. Καταγράφεται, επίσης με τη βοήθεια του γραφέα, η χρήση του αντικειμένου αυτού, αφού φανταστούν ότι</p> <p>α) το χρησιμοποιεί ένα μυρμήγκι ή ένας γίγαντας, ένας πρωτόγονος ή ένας άνθρωπος που γύρισε από το μέλλον,</p> <p>β) είναι από άλλο υλικό (π.χ. ξύλο, σίδηρο) ή ότι είναι διαφανές κλπ.,</p> <p>γ) «αν πετούσαμε σε αυτόν κάτι άχρηστο, τι θα μπορούσε να είναι αυτό;», κ.ά. Κάθε ομάδα, παρουσιάζει τις απαντήσεις της στην ολομέλεια.</p> <p>Γ. Με βάση ότι θα υπάρξουν πολλές διαφορετικές απαντήσεις, συζητούν πάνω στην ερώτηση «τι είναι τελικά ένα δοχείο απορριμμάτων;» και συμπληρώνουν το Φύλλο αυτο-αξιολόγησης 1.</p> <p>Πρόταση για περαιτέρω αξιοποίηση: Τα παιδιά γράφουν ένα κείμενο με τίτλο «Αν το δοχείο (ή όποιο άλλο αντικείμενο επέλεξαν) είχε φωνή, τι θα μας έλεγε;» για να αναρτηθεί στον πίνακα ανακοινώσεων της τάξης ή σε ένα συνεργατικό πίνακα ανακοινώσεων της τάξης (π.χ. Padlet, που μπορεί να αποθηκευτεί ως αρχείο pdf, για μελλοντική αξιοποίησή του).</p>
---	---	--

<p>Οι μαθητές /τριες:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ασκούνται στην ενεργητική ακρόαση. • Εξακριβώνουν τη συναισθηματική κατάσταση του άλλου και συμμετέχουν σε αυτή. 	<p>4ο εργαστήριο: Κι εγώ σε ακούω.</p> 	<p><u>Εταιρική εργασία - «Το παιχνίδι των διδύμων»</u></p> <p>A. Τα παιδιά χωρίζονται σε ζευγάρια για να παίξουν «το παιχνίδι των διδύμων». Αυτό μπορεί να γίνει τυχαία (π. χ. τα παιδιά διαλέγουν κάρτες από ένα σακουλάκι που περιέχει εις διπλούν τόσους αριθμούς όσα και τα ζευγάρια που θέλουμε να δημιουργήσουμε).</p> <p>B. Κάθε παιδί διηγείται μια ιστορία που το ζευγάρι του πρέπει να σχολιάζει ανάλογα (πάντα σε α' πρόσωπο), περιγράφοντας κάθε φορά τι νομίζει ότι αισθάνεται, διακόπτοντάς τον (για αναλυτικές οδηγίες, βλ. στο «Οδηγίες για το παιχνίδι των διδύμων»).</p> <p>Γ. Στη συνέχεια, όλα τα ζευγάρια παιδιών συζητάνε στην ολομέλεια πώς αισθάνθηκαν να είναι ο/η ομιλητής /τρια και να ακούν τον/την ακροατή/τρια να σχολιάζει με αυτόν τον τρόπο όσα έλεγε, καθώς και το πώς ένιωθε ο/η ακροατής/τρια σε αυτή τη διαδικασία και, τέλος, τι τα βοήθησε να καταλάβουν τα συναισθήματα του άλλου παιδιού.</p> <p>Πρόταση για περαιτέρω αξιοποίηση: Με βάση το παιχνίδι αυτό, είναι δυνατό να δημιουργηθούν πρόσθετες δραστηριότητες για να βοηθήσουν τα παιδιά να αναγνωρίσουν και να αντικατοπτρίσουν τη συναισθηματική κατάσταση του άλλου με συγκεκριμένα συναισθήματα. Τα ζευγάρια, για παράδειγμα, μπορούν, σε συνεργασία με τον Καθηγητή Πληροφορικής, να δημιουργήσουν στο εργαστήριο πληροφορικής του σχολείου avatars με αυτές τις διαφορετικές εκφράσεις και συναισθήματα (από: https://avatarmaker.com/).</p>
---	--	--

<p>Οι μαθητές /τριες:</p> <ul style="list-style-type: none"> • «Τοποθετούνται» στη θέση του άλλου, αναγνωρίζουν και εμβιώνουν την αλλότρια εμπειρία. 	<p>5ο εργαστήριο: Δομώντας το λεξιλόγιο των συναισθημάτων.</p> 	<p><u>Ατομική εργασία -Παρουσίαση στην ολομέλεια – Οικείωση ρόλου</u></p> <p>A. Οι μαθητές/τριες επιλέγουν τον ήρωα (ή ηρωίδα) ενός βιβλίου που διάβασαν και προετοιμάζουν την παρουσίασή τους, με βάση τη ρουτίνα σκέψης 5Ws +1H (βλέπε αναλυτικότερα «Οδηγίες για τις ρουτίνες σκέψης»).</p> <p>B. Οι μαθητές/τριες παρουσιάζουν την ιστορία τους, διηγούμενοι/ες σε α' πρόσωπο.</p> <p>Γ. Οι συμμαθητές/τριές τους κρατούν σημειώσεις για:</p> <p>3 σημεία της διήγησης που άκουσαν και τους άρεσαν, 2 σημεία που δεν τους άρεσαν και 1 σημείο για το οποίο θα ήθελαν να μάθουν περισσότερα.</p> <p>Δ. Αφού καταγράψουν αυτά τα σημεία, δίνουν τις σημειώσεις τους στο παιδί για ανατροφοδότηση και για να τους απαντήσει στην ερώτησή τους (βλ. «Οδηγίες για τις ρουτίνες σκέψης» και Φύλλο αυτο-αξιολόγησης 2).</p> <p>Πρόταση για περαιτέρω αξιοποίηση: Κάθε μαθητής/τρια θα γράψει ένα (ενιαίο) κείμενο με βάση συγκεκριμένες ερωτήσεις που τους δίνονται (βλ. ερωτήσεις για την «Καλλιέργεια και ανάπτυξη της ενσυναίσθησης μετά την ανάγνωση λογοτεχνικών κειμένων» στις «Οδηγίες για τις ρουτίνες σκέψης»).</p>
---	---	---

<p>Οι μαθητές /τριες:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Συναισθάνονται τη συναισθηματική κατάσταση του άλλου. • Ερμηνεύουν στάσεις και συμπεριφορές και τις αντιπαραβάλλουν. • Επιλύουν προβλήματα. 	<p style="text-align: center;">6ο εργαστήριο: Αναπτύσσοντας δεξιότητες επικοινωνίας.</p> 	<p><u>Εργασία σε ομάδες - Μελέτη περίπτωσης</u></p> <p>A. Οι μαθητές/τριες της τάξης χωρίζονται σε 4μελείς -5μελείς ομάδες και μελετούν μια από τις παρακάτω μελέτες περίπτωσης:</p> <p>1. Τα παιδιά διαλέγουν ομάδες για να παίξουν μπάλα. Ο Μ. έμεινε τελευταίος και δεν επιλέχθηκε από καμιά ομάδα. Τι θα σκεφτόσουν αν ήσουν</p> <p>α) ο Μ.; β) ένα παιδί από τη μια ομάδα;</p> <p>2. Ο Κ. θέλει να παίξει μόνος του με το φίλο του, αλλά ο μικρότερος αδελφός του θέλει να παίξει κι αυτός. Ο μικρός αδελφός κλαίει, ενώ ο μεγαλύτερος αδελφός με τον φίλο του συνεχίζουν το παιχνίδι. Τι θα σκεφτόσουν αν ήσουν</p> <p>α)ο Κ.; β) ο μικρός του αδελφός;</p> <p>3. Η Μ. αφιέρωσε όλο το Σαββατοκύριακο για να φτιάξει ένα χειροποίητο κολιέ για τη φίλη της που έχει γενέθλια. Όταν της έδωσε, η φίλη της δεν έδειξε κανένα ενθουσιασμό και ποτέ δεν το φόρεσε. Τι θα σκεφτόσουν αν ήσουν</p> <p>α) η Μ.; β) η φίλη της που είχε γενέθλια;</p> <p>4. Κανείς δεν παίζει με την Τ. στην παιδική χαρά, ακόμα και όταν τους το ζητά εκείνη να παίξουν μαζί. Τι θα σκεφτόσουν αν ήσουν</p> <p>α) η Τ.; β) ένα άλλο παιδί από την παιδική χαρά;</p> <p>B. Αφού μελετήσουν την κατάσταση και ορίσουν το πρόβλημα, κάθε ομάδα θα πρέπει να σκεφτεί τρόπους για να επιλυθεί το ζήτημα που προκύπτει, με βάση τα παρακάτω ερωτήματα: Αν μπορούσατε να βοηθήσετε, τι θα κάνατε; Τι θα λέγατε και στις δυο πλευρές; Στο τέλος, παρουσιάζουν τις θέσεις και τις προτάσεις τους στην ολομέλεια και συμπληρώνουν το Φύλλο αυτο-αξιολόγησης 1.</p>
---	---	---

<p>Οι μαθητές /τριες:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Συνθέτουν απόψεις, εκτιμούν καταστάσεις και εξάγουν συμπεράσματα. 	<p>7ο εργαστήριο: Η ομάδα μας σε δράση.</p> 	<p><u>Ανατροφοδότηση-Αξιολόγηση του Προγράμματος</u></p> <p>A. Γίνεται ανασκόπηση του Προγράμματος και, εστιάζοντας στον τίτλο του Προγράμματος, τα παιδιά καλούνται να επιλέξουν τρεις λέξεις ή μια σύντομη φράση ως «motto» με βάση όσα θεωρούν σημαντικά να θυμούνται από αυτό, τα οποία γράφουν σε χαρτόνια κανσόν (μεγέθους A4) και τα ζωγραφίζουν.</p> <p>B. Ο/η εκπαιδευτικός γράφει τη λέξη ενσυναίσθηση στον πίνακα και ρωτάει αν την γνωρίζουν ή αν την έχουν ακούσει. Με απλά λόγια και παραδείγματα περιγράφει την έννοια και ζητά να δώσουν ανάλογα παραδείγματα και οι μαθητές/τριες, με βάση την εναρκτήρια φράση «για μένα ενσυναίσθηση είναι...». Τα παιδιά συμπληρώνουν στα χαρτόνια αυτό που νομίζουν ότι τα εκφράζει. Όλα τα χαρτόνια συλλέγονται και δένονται με τη μορφή βιβλίου. Αν υπάρχει δυνατότητα, το υλικό ψηφιοποιείται και μετατρέπεται στο ηλεκτρονικό «λεύκωμα ενσυναίσθησης της τάξης», με σκοπό την ανάρτησή του στην ιστοσελίδα του σχολείου (ή την ηλεκτρονική τάξη) και τη διάχυση του Προγράμματος.</p> <p>Γ. Η τάξη σε ολομέλεια συζητά τις εντυπώσεις της από το Πρόγραμμα και προτάσεις για μελλοντικές δράσεις που μπορούν να σχεδιάσουν (προτείνεται η ενεργοποίηση των παιδιών για δράσεις συμπαράστασης και παροχής βοήθειας).</p> <p>Δ. Κάθε παιδί καταγράφει με μία πρόταση σε χαρτί του μέτρου (ή, αν υπάρχει δυνατότητα, στον ψηφιακό διαδραστικό πίνακα, π.χ. με ένα post στην εφαρμογή Jamboard), το πώς αισθάνεται με την</p>
---	--	--

		ολοκλήρωση της διαδικασίας.
--	--	-----------------------------

Εκπαιδευτικό Υλικό/ Συνδέσεις

- Εικονολεξικό (2020). *Εικόνες, σκίτσα και εικονογράμματα*. Αθήνα: Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής. Ανακτήθηκε από: <http://prosvasimo.iep.edu.gr/imagesdb/>.
- Ανοιχτή Βιβλιοθήκη: <https://www.openbook.gr/>.
- Παπαντωνίου, Ζ. (1918/ 2016). Τα Ψηλά Βουνά, Δ.Π.Ε. Ηρακλείου. Ανάκτηση από: <https://www.ebooks4greeks.gr/?s=ψηλα+βουνα>.
- UNESCO (2015). *Rethinking education: towards a global common good?* Paris: UNESCO. Ανακτήθηκε από: <http://unesdoc.unesco.org/images/0023/002325/232555e.pdf>.
- Council of Europe (2018). *Reference Framework of Competences for Democratic Culture, Vol. 2*. Ανάκτηση από: <https://rm.coe.int/prems-008418-gbr-2508-reference-framework-of-competences-vol-2-8573-co/16807bc66d>.
- Ψηφιακός διαδραστικός πίνακας: <https://jamboard.google.com/>.
- Δημιουργία avatars: <https://avatarmaker.com>.

Φορείς που θα εμπλουτίσουν το πρόγραμμά μας

Αξιολόγηση Προγράμματος - Συνολική αποτίμηση & αναστοχασμός πάνω στην υλοποίηση - Εκδηλώσεις διάχυσης

Για την αποτίμηση των εργαστηρίων του προγράμματος προτείνεται η αξιολόγηση του Προγράμματος με βάση την επιλογή κάποιων δεικτών ικανοτήτων για τον δημοκρατικό πολιτισμό (Descriptors of competences for democratic culture), όπως αναλυτικά καταγράφονται στον τόμο του Συμβουλίου της Ευρώπης (Council of Europe, 2018) *Reference Framework of Competences for Democratic Culture, Vol. 2*, και σε συνάφεια με τη σκοποθεσία του Προγράμματος. Βλ. ενδεικτικά τους Δείκτες που εστιάζουν σε δεξιότητες ενσυναίσθησης, στη συνέχεια:

1.	Μπορεί να αναγνωρίσει πότε κάποιος/α χρειάζεται τη βοήθειά του/της.
2.	Εκφράζει τη συμπάθειά του/της αν κάτι κακό συμβαίνει σε άλλους ανθρώπους.
3.	Προσπαθεί να κατανοήσει καλύτερα τους/τις φίλους/ες του/της και φαντάζεται πώς φαίνονται τα πράγματα από τη δική τους οπτική γωνία.
4.	Λαμβάνει υπόψη τα συναισθήματα των άλλων ανθρώπων κατά τη λήψη αποφάσεων.
5.	Εκφράζει την άποψη ότι, όταν σκέφτεται τους ανθρώπους σε άλλες χώρες, μοιράζεται τις χαρές και τις λύπες τους.
6.	Προσδιορίζει με ακρίβεια τα συναισθήματα των άλλων, ακόμη και όταν δεν θέλουν να τα δείξουν.

Για την αποτίμηση τους, προτείνεται η χρήση τετράβαθμης κλίμακας (1-4), ως εξής:

1= Καθόλου καλά.

2=Σχεδόν καλά (αναπτυσσόμενη).

3= Πολύ καλά (ικανοποιητική).

4=Εξαιρετική.

Για την αξιολόγηση της ανάπτυξης των δεξιοτήτων των μαθητών μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως τεκμήρια αξιολόγησης τα portfolios των μαθητών/τριών, φωτογραφικό υλικό από τις δραστηριότητες, οι παρατηρήσεις του/της εκπαιδευτικού που καταγράφηκαν κατά τη διάρκεια των συζητήσεων των παιδιών στις ομάδες ή την ολομέλεια, οι καταγραφές των μαθητών/τριών για το πώς αισθάνονται με την ολοκλήρωση της διαδικασίας, π.χ. στα 1^ο και 7^ο εργαστήρια, κ.ά. Για τη διάχυση του Προγράμματος μπορεί να χρησιμοποιηθεί η ιστοσελίδα του σχολείου, αλλά και τα blogs της ηλεκτρονικής τάξης (e-class /e me).

Σημειώσεις:

- Πηγές για τη Φιλοσοφία του Προγράμματος:
 - α) Goleman D., (1995), *Η συναισθηματική νοημοσύνη*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα.
 - β) Πολυζώη, Γ. (2017). *Η ενσυναισθητική ανταπόκριση των μαθητών του Δημοτικού Σχολείου στην ποίηση*, Διδακτορική Διατριβή, Αθήνα: ΕΚΤ.
 - γ) Σταλίκας, Α. & Χαμόδρακα, Μ. (2004). *Θεμελιώδη Θέματα Ψυχοθεραπείας: Ενσυναίσθηση*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Το «Φύλλο Αξιολόγησης για τον/την εκπαιδευτικό» προσαρμόστηκε για τις ανάγκες του Προγράμματος από: Council of Europe (2018). *Reference Framework of Competences for Democratic Culture, Vol. 2*. Ανάκτηση από: <https://rm.coe.int/prems-008418-gbr-2508-reference-framework-of-competences-vol-2-8573-co/16807bc66d>.
- Τα εικονίδια που ενθέτονται στα φύλλα εργασίας και αξιολόγησης είναι από το Εικονολεξικό (2020). *Εικόνες, σκίτσα και εικονογράμματα*. Αθήνα: Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής. Ανακτήθηκε από: <http://prosvasimo.iep.edu.gr/imagesdb/>.

Υποδειγματικό Γλικό - Δειγματικά Φύλλα εργασίας - Περιγραφή εργαστηρίων & δράσεων

1. Φύλλο εργασίας 1 (1ο εργαστήριο)

Όνομα:.....

Ημερομηνία:.....

<p>Γράψε κάτι για τον εαυτό σου που γνωρίζεις καλά!</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<p>Γράψε κάτι για τον εαυτό σου που δεν γνωρίζεις καλά...</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
--	--

Γράψε κάτι που οι περισσότεροι που σε γνωρίζουν ξέρουν για σένα.

Γράψε κάτι που θα ήθελες να κάνεις γνωστό στους/στις συμμαθητές/τριές σου και δεν το ξέρουν για σένα.

Αν περιέγραφες τον εαυτό σου με 5 λέξεις, ποιες λέξεις θα σε αντιπροσώπευαν περισσότερο;

2. Υλικό 2ου εργαστηρίου

Το πληγωμένο πεύκο

Το απόγευμα ήρθε ο δασοφύλακας.

Η πρώτη του δουλειά ήταν να κατεβεί στο μέρος που του έδειξε ο μπαρμπα-Κώστας. Εκεί τον ακολούθησαν τα παιδιά. Για πρώτη φορά είδαν πληγωμένα πεύκα.

Μια τσεκουριά κατέβαινε από πάνω από τη μέση τους κι έφτανε ως τη ρίζα. Ήταν μια πληγή ανοιχτή, η μεγαλύτερη πληγή που μπορούσε να δει κανένας· δε θα έκλεινε ποτέ. Και αν ήθελε να κλείσει, άλλες τσεκουριές την κρατούσαν ανοιχτή.

Μερικά πεύκα σχεδόν τα είχαν γδύσει. Δεν είχαν αφήσει στο κορμί παρά λίγη φλούδα. Φαίνονταν σαν το κρεμασμένο σφαχτό. Απ' αυτές τις πληγές έτρεχε άσπρο ρετσίνι. Το ρετσίνι ακολουθούσε την τσεκουριά και στάλαζε κάτω σε μια λακκούβα, που την είχαν ανοίξει προς τη ρίζα των πεύκων, επίτηδες γι' αυτό.

Όλη αυτή η σφαγή ήταν για το ρετσίνι· για λίγες δραχμές που θα έβαζαν οι Πουρναρίτες στο σελάχι τους, αν το πουλούσαν.

Τα πληγωμένα πεύκα θα πεθάνουν σε λίγο καιρό. Θα πέσουν από τον πρώτο δυνατό αέρα ή θα ξεραθούν, γιατί δε θα έχουν πια χυμό.

Το τέλος τους το έχουν νιώσει και όμως τραγουδούν· σαλεύουν και φυσούν όπως τ' άλλα, τα γερά πεύκα.

Με το κομμάτι κορμό που τους έμεινε πίνουν από τη γη όσο χυμό μπορούν ακόμη· πρασινίζουν, έχουν ίσκιο.

Έτσι σακατεμένα μπορούν και δροσίζουν τους ανθρώπους. Το φυσικό τους είναι να κάνουν το καλό, δεν αλλάζει.

Δέντρα, περήφανα δέντρα!

Παπαντωνίου, Ζ. (1918/ 2016). Τα Ψηλά Βουνά,
Δ.Π.Ε. Ηρακλείου, 78-79. Ανάκτηση από:
<https://www.ebooks4greeks.gr/?s=ψηλα+βουνα>.

3. Οδηγίες για «το παιχνίδι των διδύμων» (3ο εργαστήριο)

Το «παιχνίδι των διδύμων» αποτελεί μια παιχνιδώδη δραστηριότητα σε μια διαδικασία ανεύρεσης και αποτύπωσης της συναισθηματικής κατάστασης του άλλου, όπως αυτή που αποτυπώνεται μέσα από μια προφορική διήγησή του.

Επί της ουσίας, όταν το παιδί σχολιάζει την ιστορία που διηγείται το ζευγάρι του, εμπλέκεται σε μια διαδικασία αντικατοπτρισμού των συναισθημάτων του άλλου. Ταυτόχρονα, αποτελεί άσκηση ενσυναισθητικής ακρίβειας, για την αποτύπωση με όσο το δυνατό μεγαλύτερη αντιστοιχία όσων ακούει να περιγράφονται.

Αναλυτικότερα:

Ένα παιδί διηγείται προφορικά μια περιπέτειά του, ένα χαρούμενο συμβάν ή μία άλλη ανάμνησή του και το δεύτερο παιδί ακούει. Οι οδηγίες είναι ότι ο/η ακροατής/τρια της ιστορίας κάθε τόσο θα πρέπει να διακόπτει τον/την ομιλητή/τρια και να του λέει πώς αισθάνεται, μιλώντας στο α' πρόσωπο.

Παράδειγμα:

Ομιλητής: Ξεκίνησα χτες για το σχολείο...

Ακροατής: Ήμουν πολύ χαρούμενος...

Κάθε φορά που ο/η ομιλητής/τρια ενημερώνει ότι ο/η ακροατής /τρια ήταν ακριβής στην αποτύπωση του συναισθήματος, το ζευγάρι το σημειώνει.

Στη συνέχεια, τα παιδιά εναλλάσσουν τους ρόλους τους.

Σημείωση: Ο/η εκπαιδευτικός ενημερώνει ότι κάποια στιγμή, όταν θα δώσει εκείνος/η το σύνθημα, θα πρέπει να παίξουν το παιχνίδι με αναστροφή των ρόλων και τους θυμίζει ότι θα πρέπει να παραμερίσουν τις απόψεις τους και τις δικές τους σκέψεις και συναισθήματα και να δώσουν προσοχή σε αυτό που σκέφτεται και αισθάνεται το άλλο άτομο.

Εδώ, ίσως είναι χρήσιμη και η μοντελοποίηση της διαδικασίας με 2 παιδιά εθελοντές/ντριες, πριν ξεκινήσει το παιχνίδι.

4. Οδηγίες για την προετοιμασία του 5ου εργαστηρίου

Για την προετοιμασία του 5ου εργαστηρίου ενδείκνυται να προηγηθούν δραστηριότητες φιλιανγνωσίας. Η λογοτεχνία δίνει τη δυνατότητα για καλλιέργεια και ανάπτυξη της ενσυναίσθησης, κυρίως εξαιτίας της ανταπόκρισης του αναγνώστη στους χαρακτήρες λογοτεχνικών κειμένων μέσα από την εμπίωση των καταστάσεων που διαδραματίζονται. Τα παιδιά αναζητούν και επιλέγουν από τη Σχολική Βιβλιοθήκη, το Διαδίκτυο και αλλού (π.χ. το σχολικό Ανθολόγιο) ένα κείμενο ή ένα βιβλίο για να το παρουσιάσουν στην τάξη, σαν να ήταν οι ίδιοι/ες ένας από τους χαρακτήρες της ιστορίας. Εναλλακτικά, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να έχει μαγνητοφωνήσει ο ίδιος ένα κείμενο (ή περισσότερα) της επιλογής του (π.χ. μέσω της εφαρμογής HTML5 audio recorder της ηλεκτρονικής τάξης e-me) και να το έχει αναρτήσει στην ηλεκτρονική του τάξη για να διαβάσουν οι

μαθητές/τριες ή να τους προτείνει να ακούσουν ένα audio book, π.χ. από την Ανοιχτή Βιβλιοθήκη (<https://www.openbook.gr/>).

5. Οδηγίες για τις ρουτίνες σκέψης

5Ws +1H

Η σειρά των ερωτήσεων 5Ws (Who - What - When - Where - Why) ή 5Ws + 1H (Who – What – When – Where – Why- How), που σημαίνει «ποιος -τι-πότε-που και γιατί και πώς» ή και «ποιος-που-πότε- τι και γιατί και πώς» αποτελεί μια σειρά εύκολων και γρήγορων ερωτήσεων που μπορεί να δώσει γενικές κατευθύνσεις για την απόδοση των βασικών σημείων μιας ιστορίας και εύκολα απομνημονεύονται από τα παιδιά.

Καλλιέργεια και ανάπτυξη της ενσυναίσθησης μετά την ανάγνωση λογοτεχνικών κειμένων

Η ρουτίνα σκέψης που προτείνεται εδώ βοηθάει περισσότερο στην αναγνώριση, κατανόηση και την εμπάθυνση της θέσης του άλλου και της προοπτικής θεώρησής του και προσφέρεται για την καλλιέργεια και ανάπτυξη της ενσυναίσθησης μετά την ανάγνωση λογοτεχνικών κειμένων (προτείνεται ως γραπτή εργασία).

- Ποιον χαρακτήρα διάλεξες για να διηγηθείς την ιστορία του;
- Γιατί επέλεξες αυτόν τον χαρακτήρα;
- Ποια πρόσκληση αντιμετώπισε;
- Σου θύμισε κάποιον/α που ξέρεις ή τον εαυτό σου;
- Αν ήσουν στην ίδια κατάσταση μαζί του/της, τι θα έκανες;
- Αν γινόσουν κι εσύ ένας ήρωας της ιστορίας, τι σχέση θα είχες μαζί του;
- Τι θα ήθελες να κάνετε μαζί;
- Αν θα μπορούσες να τον ρωτήσεις κάτι, τι θα τον ρώταγες;

3-2-1 (παραλλαγές)

Η τεχνική 3-2-1 αποτελεί μια ρουτίνα σκέψης για την αξιολόγηση μιας εργασίας, που μπορεί να χρησιμοποιηθεί και ως τελική/αθροιστική αξιολόγηση και συναντάται βιβλιογραφικά με πολλές παραλλαγές, όπως:

- α) 3 σημεία που μου άρεσαν, 2 σημεία που δεν μου άρεσαν, 1 σημείο πολύ σημαντικό
- β) 3 πληροφορίες σημαντικές, 2 πληροφορίες ασήμαντες, 1 πράγμα που θα ήθελα να μάθω ακόμη.

Για τις ανάγκες του εργαστηρίου, προτείνεται η εξής παραλλαγή: 3 σημεία που μου άρεσαν ήταν ..., 2 σημεία που δεν μου άρεσαν..., 1 σημείο για το οποίο θα ήθελα να μάθω περισσότερα είναι... (βλ. και φύλλο αξιολόγησης 2).

Ενδεικτικές δραστηριότητες για την περιγραφική αξιολόγηση

Προτείνεται στον/στην εκπαιδευτικό, προκειμένου να αποκτήσει μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα για τον κάθε μαθητή και την κάθε μαθήτριά και να εστιάσει σε πιο εξειδικευμένες πτυχές που αφορούν την καλλιέργεια και ανάπτυξη της ενσυναίσθησης, να οργανώνει συζητήσεις μαζί τους, με ανοιχτές ερωτήσεις με βάση την επιμέρους στοχοθεσία των εργαστηρίων. Τα στοιχεία αυτά μπορούν να καταγράφονται στο ημερολόγιό του/της και να αξιοποιούνται στον περαιτέρω σχεδιασμό της διδασκαλίας του/της, συνδυαστικά με τα φύλλα εργασίας και τα φύλλα αυτο-αξιολόγησης των μαθητών/τριών, καθώς και τα φύλλα αξιολόγησης για τον/την εκπαιδευτικό (βλ. παραπάνω «τους Δείκτες που εστιάζουν σε δεξιότητες ενσυναίσθησης»).

Φύλλα περιγραφικής αυτο-αξιολόγησης

Φύλλο αυτο-αξιολόγησης 1

Σε μια ομάδα..

	Ον/μο μαθητή /τριας 1	Ον/μο μαθητή /τριας 2	Ον/μο μαθητή /τριας 3	Ον/μο μαθητή/ τριας 4	Ον/μο μαθητή/ τριας 5	Σύνολο ομάδας
Ημερομηνία:						
Συμμετείχα στην ομάδα μου;						
Τήρησα τους κανόνες;						
Είχα ενδιαφέρον για την εργασία;						
Συνεργάστηκα με τους άλλους;						
Έμαθα περισσότερα από όσα ήξερα;						

Συμπληρώστε ανάλογα αν η απάντησή σας είναι

Πολύ καλά

Αρκετά καλά

Σχεδόν καλά

Φύλλο αυτο-αξιολόγησης 2

Όνομα:.....

Ημερομηνία:.....

Στην ιστορία που άκουσα σήμερα

3 σημεία που μου άρεσαν ήταν ...

.....
.....
.....

2 σημεία που δεν μου άρεσαν...

.....
.....

1 σημείο για το οποίο θα ήθελα να μάθω περισσότερα είναι...

.....

Περιγραφή ενδεικτικών δραστηριοτήτων για το portfolio μαθητή/-τριας

Προτείνεται ενδεικτικά να χρησιμοποιηθεί το παρακάτω εξώφυλλο για το portfolio το οποίο μπορεί να αποτελέσει μέσο τόσο για να εμπλακούν οι μαθητές στη διαδικασία της αυτο-αξιολόγησης όσο όσο και για την καταγραφή της προόδου τους. Στο παρόν Πρόγραμμα προτείνεται το portfolio να αποτελεί Φάκελο Τεκμηρίωσης, δηλαδή να περιλαμβάνει όλο το υλικό και τις εργασίες που έχει κάνει ο/η μαθητής/τρια, είτε έχουν αξιολογηθεί είτε όχι, όπως, φωτογραφικό υλικό, τα φύλλα εργασίας και αυτο-αξιολόγησης, κλπ.

 Το Portfolio μου	<p align="center">Πρόγραμμα Καλλιέργειας Δεξιοτήτων</p> <p align="center">Μέσα από τα μάτια του άλλου...</p>
Ονοματεπώνυμο:	
Τάξη/Τμήμα:	
<p align="center">Βάζω μια φωτογραφία μου</p>	
Γράφω κάτι που να με εκφράζει (μία λέξη ή μια σύντομη φράση):	
Ημερομηνία Έναρξης	
Ημερομηνία Λήξης	

**Ερωτήσεις για το Πρόγραμμα
«Μέσα από τα μάτια του άλλου...»**

1. Το Πρόγραμμα «Μέσα από τα μάτια του άλλου...» αποσκοπεί στην καλλιέργεια και ανάπτυξη της ενσυναίσθησης.

Σωστό Λάθος

Η ορθή απάντηση είναι Σωστό.

2. Η ενσυναίσθηση αποτελεί μία βασική παράμετρο της συναισθηματικής και κοινωνικής ανάπτυξης των παιδιών.

Σωστό Λάθος

Η ορθή απάντηση είναι Σωστό.

3. Η τεχνική «3-2-1» χρησιμοποιείται για την αξιολόγηση της εργασίας των μαθητών/τριών.

Σωστό Λάθος

Η ορθή απάντηση είναι Σωστό.

4. «Το παιχνίδι των διδύμων» αποτελεί μια ρουτίνα σκέψης.

Σωστό Λάθος

Η ορθή απάντηση είναι Λάθος.

5. Ποιο από τα παρακάτω δεν αποτελεί δείκτη δεξιοτήτων ενσυναίσθησης;

- Μπορεί να αναγνωρίσει πότε κάποιος/α χρειάζεται τη βοήθειά του/της.
- Δείχνει ενδιαφέρον για την εργασία, που του έχει ανατεθεί.
- Προσπαθεί να κατανοήσει καλύτερα τους/τις φίλους/ες του/της και φαντάζεται πώς φαίνονται τα πράγματα από τη δική τους οπτική γωνία.
- Λαμβάνει υπόψη τα συναισθήματα των άλλων ανθρώπων κατά τη λήψη αποφάσεων.
- Εκφράζει την άποψη ότι, όταν σκέφτεται τους ανθρώπους σε άλλες χώρες, μοιράζεται τις χαρές και τις λύπες τους.
- Προσδιορίζει με ακρίβεια τα συναισθήματα των άλλων, ακόμη και όταν δεν θέλουν να τα δείξουν.

Η ορθή απάντηση είναι «Δείχνει ενδιαφέρον για την εργασία, που του έχει ανατεθεί».

6. Οι δραστηριότητες που αποσκοπούν στην καλλιέργεια και ανάπτυξη της ενσυναίσθησης βασίζονται αποκλειστικά σε συνεργατικές πρακτικές.
Σωστό Λάθος
Η ορθή απάντηση είναι Λάθος.
7. Με τις «Φανταστικές υποθέσεις» τα παιδιά:
Α) Αναγνωρίζουν, κατανοούν και δικαιολογούν την προοπτική θεώρησης του άλλου.
Β) Κάνουν υποθέσεις και διαβλέπουν αυτό που μπορεί να βλέπει, βιώνει, αισθάνεται ή σκέφτεται ένας άλλος.
Γ) Όλα τα παραπάνω.
Η ορθή απάντηση είναι η «Γ».
8. Ο Φάκελος (portfolio) Τεκμηρίωσης περιλαμβάνει όλο το υλικό και τις εργασίες που έχει κάνει ο/η μαθητής/τρια, είτε έχουν αξιολογηθεί είτε όχι.
Σωστό Λάθος
Η ορθή απάντηση είναι Σωστό.
9. Μια μελέτη περίπτωσης, μπορεί να είναι
Α) Ένα παράδειγμα αναφοράς.
Β) Μια προβληματική κατάσταση που ζητά την επίλυσή της.
Γ) Μια ρουτίνα σκέψης.
Δ) Το Α και το Β.
Ε) Όλα τα παραπάνω.
Η ορθή απάντηση είναι η «Δ».
10. Η ενεργητική ακρόαση δεν είναι χαρακτηριστικό της ενσυναίσθησης.
Σωστό Λάθος
Η ορθή απάντηση είναι Λάθος.